

KEJT MORTON

Čuvar tajni

Preveo
Nenad Dropulić

■ Laguna ■

Naslov originala

Kate Morton

THE SECRET KEEPER

Copyright © Kate Morton 2012

Translation copyright © 2015 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Selvi,
prijateljici, agentkinji, zaštitnici

PRVI DEO

LOREL

1

Englesko selo, usamljena zabačena kuća, letnji dan početkom šezdesetih godina. Kuća je neupadljiva, drvenog kostura, bela boja lako se ljušti na zapadnoj strani, a pavit se penje uza zidove. Dim se vije iz dimnjaka, a zbog urednog povrtnjaka iza kuće, gordog svetlucanja vitražnih prozora i brižljivo opravljenih crepova posmatraču je odmah jasno da se na štednjaku krčka nešto ukusno.

Oko kuće se pruža jednostavna ograda, a drvena kapija odvaja urednu baštu od livada s obe strane i šumarka pozadi. Između kvrgavih stabala potočić skakuće preko kamenja vrlidajući između sunca i senke kao što čini već vekovima, ali žubor se u kući ne čuje; potok je predaleko. Kuća je usamljena, na kraju duge prašnjave prilazne staze, nevidljiva sa seoskog puta čije ime nosi.

Osim povremenog daška povetarca sve je tiho i nepomično. Dva bela hula-hopa, prošlogodišnji krik mode, naslonjena su na luk obrastao visterijom, plišani meda s povezom preko oka i izrazom dostojanstvene trpeljivosti motri iz korpe za štikaljke na zelenim kolicima za rublje. Ručna kolica puna saksija strpljivo čekaju pored šupe.

Uprkos spokoju, a možda upravo zbog njega, čitav prizor deluje napeto, zrači iščekivanjem, kao pozornica trenutak-dva pre nego što glumci izađu: sve su mogućnosti još na raspolaganju, sudbina još nije zapečaćena okolnostima, i tada...

„Lorel?“ Malo udaljen, nestrpljiv dečji glas. „Lo-rel, gde si?“

Čarolija je razbijena. Svetla u sali se gase, zavesa se diže.

Jato kokošaka pojavljuje se niotkuda i kljuca između cigala baštenske staze, jedna kreja vuče svoju senku preko bašte, motor traktora na obližnjoj livadi vraća se u život. A visoko iznad svega toga, na podu drvene kućice u krošnji šesnaestogodišnja devojka ležeći na leđima gura lizalicu s ukusom limuna snažno u nepce i uzdiše.

Bilo je surovo, pretpostavljala je, što ih je pustila da je traže, ali vrućina, tajna koju čuva i naporne igre – i to detinjaste – bili su previše za nju. Osim toga, to je deo izazova, a kako tata uvek kaže, šta je pošteno – pošteno je, i ništa se ne nauči dok se ne pokuša. Nije Lorel kriva što ume bolje da nađe skrovišta. Oni su mlađi od nje, to je tačno, ali nisu baš bebe.

Na kraju krajeva, nije baš ni želela da je nađu. Ne danas. Ne sada. Želela je samo da leži tu i misli na njega dok joj tanka pamučna tkanina haljine leprša oko golih nogu.

Bili.

Sklopila je oči i njegovo ime ispisalo joj se preko spuštenih kapaka ljupkim kosim slovima, neonskim, drečavoružičastim. Koža joj je zabridela i prebacila je lizalicu tako da joj šuplja sredina počiva na vrhu jezika.

Bili Bakster.

Njegov pogled preko naočara za sunce, onaj krivi osmeh, tamna kosa zalizana u čubu s uvojkom na čelu...

Sve se odigralo u trenutku, kako prava ljubav i treba da se desi. Ona i Širli pre pet subota izašle su iz autobusa i zatekle Biliya i njegove drugove kako puše na stepeništu plesne dvorane. Pogledi su im se sreli i Lorel je zahvalila bogu što je odlučila da nedeljna plata nije previše za nove najlonke.

„Hajde, Lorel.“ Ovo je bila Ajris, glasa klonulog od vrućine. „Igraj se pošteno, važi?“

Lorel je zažmurila čvršće.

Odigrali su svaku igru jedno s drugim. Muzika je ubrzavala, njoj se raspala francuska punđa koju je pažljivo kopirala s naslovne strane stripa za devojčice *Banti*, stopala su je bolela, ali je i dalje igrala. Stala je najzad tek kad joj je, ljuta što je zapostavljena, Širli prišla kao da joj je tetka i rekla joj da bi trebalo da krene na poslednji autobus ako ne namerava da zakasni kući (mada je njoj, Širli, sasvim svejedno). Dok je Širli tapkala nogom, Lorel se sva rumena opraštala, a Bili ju je zgrabio za ruku i privukao sebi, i duboko u sebi osetila je zaslepljujuće jasno da je taj trenutak, taj divni zvezdani časak, čekala čitavog života...

„Ma radi šta hoćeš.“ Ajris je sada govorila odsečno, ljutito. „Ali ne krivi mene ako ne ostane ni parče rođendanske torte.“

Sunce je prešlo zenit, a kriška vreline provukla se kroz prozor kućice na drvetu i obojila joj spuštene kapke bojom višnje. Sela je, ali nije krenula da napusti svoje skrovište. Pretnja je bila dobra – Lorel je bila legendarno slaba na majčinu voćnu tortu – ali i uzaludna. Lorel je vrlo dobro znala da nož za tortu leži na kuhinjskom stolu, zaboravljen u pređašnjem metežu dok je porodica prikupljala izletničke korpe, prostirke, penušavu limunadu, peškire, novi tranzistor, i izletala iz kuće prema potoku. Znala je to jer se pod izgovorom igre žmurki vratila u hladnu polumračnu kuću da uzme paket i pored činije za voće videla nož sa crvenom mašnom privezanom oko drške.

Taj nož je bio tradicija, sekao je svaku božićnu tortu i svaki kolač za podizanje nečijeg raspoloženja u istoriji porodice

Nikolson, a njena majka se čvrsto držala tradicije. Prema tome, Lorel je znala da je slobodna dok ne pošalju nekoga po nož. I zašto ne bi bila? U domaćinstvu kakvo je njihovo, u kom su trenuci mira ređi nego kokoške sa zubima, u kom stalno neko ulazi, izlazi i lupa vratima, traćenje privatnosti ravno je svetogrđu.

Danas joj naročito treba malo samoće.

Paket za Lorel stigao je prošlog četvrtka, a srećnom igrom slučaja poštara je dočekala Rouz, a ne Ajris, Dafni ili – sačuvaj bože – mama. Lorel je odmah znala od koga je. Obrazi su joj se zarumeneli, ali uspjela je nekako da promuca nešto o Širli, grupi i longplej-ploči koju je pozajmila. Njen napor za prikri- vanjem istine Rouz nije ni zapazila; njena pažnja bila je u naj- boljem slučaju nepouzdana i već se bila usredsredila na leptira koji je sleteo na poštansko sanduče.

Kasnije te večeri, kad su se svi okupili pred televizorom da gledaju *Džuboks*, dok su Ajris i Dafni poredile Klifa Ričarda i Adama Fejta, a njihov otac se jadao zbog lažnog američkog naglaska ovog poslednjeg i načelno zbog raspadanja čitavog Britanskog carstva, Lorel se iskrala napolje. Zaključala je vrata kupatila, skliznula na pod i čvrsto se naslonila leđima na vrata.

Drhtavim prstima pocepala je omot paketa.

Mala knjiga umotana u svileni papir pala joj je na krilo. Pročitala je naslov kroz papir – *Rođendanska proslava* Harol- da Pintera – i žmarci su joj prošli kroz kičmu. Nije mogla da se uzdrži i ciknula je.

Od tada je spavala s tom knjigom u jastučnici. Nije joj bilo najudobnije, ali dopadalo joj se da je knjiga blizu nje. *Morala* je da je drži uz sebe. Knjiga je bila važna.

Ima trenutaka, Lorel je čvrsto verovala, u kojima se čovek nađe na raskršću, kada se nešto desi, potpuno neočekivano, i promeni tok nečijeg života. Premijera Pinterovog komada bila je takav trenutak. Čitala je o njoj u novinama i osetila neobjašnjivu

potrebu da prisustvuje. Rekla je roditeljima da ide kod Širli, zaklela Širli da ćuti i uhvatila autobus za Kembridž.

Prvi put je tada negde pošla sama. Sedeći u zamračenom pozorištu i gledajući kako se Stenlijeva rođendanska proslava preobražava u ružan san, osetila je oduševljenje kakvo nika-da pre nije doživela. Bilo je to nekakvo otkrivenje kakvo su po svemu sudeći zarumenele gospođice Bakston doživljavale svake nedelje ujutru u crkvi i, mada je Lorel podozrevala da njihova radost ima više veze s novim mladim sveštenikom nego s rečju Božjom, sedeći na ivici jeftinog sedišta, dok joj se krvotok pred-stave uvlačio u grudi i spajao s njenim sopstvenim, osećala je da joj lice blaženo plamti i znala je. Nije bila sigurna tačno šta, ali znala je pouzdano da je život bogat i lep i da čeka na nju.

Nosila je tajnu u sebi, ne znajući tačno šta s njom da radi, bez ikakve zamisli kako da je objasni nekom drugom, sve dok pre neko veče, obraza čvrsto prislonjenog uz njegovu kožnu jaknu, s njegovom rukom oko sebe, nije sve poverila Biliju...

Lorel je izvadila pismo iz knjige i pročitala ga ponovo. Bilo je kratko, pisalo je samo da će je on čekati s motociklom na kraju ulice u subotu u dva i trideset po podne – želi da joj pokaže svoje omiljeno mesto na obali.

Lorel je pogledala na ručni časovnik. Ima još manje od dva sata.

Klimao je glavom dok mu je pričala o predstavi i o tome kako se osećala; pričao joj je o Londonu, o pozorištu i grupa-ma koje je video u bezimenim noćnim klubovima, a Lorel je opazala blistave mogućnosti. A onda ju je poljubio; bio je to njihov prvi pravi poljubac, električna sijalica u njenoj glavi je eksplodirala tako da je sve zableštalo belinom.

Premestila se ispred Dafninog ogledalceta i zagledala se u sebe poredeći crne tačkice koje je brižljivo iscrtala u uglovi-ma očiju. Uverivši se da su jednake, zagladila je uvojak kose i pokušala da suzbije tupi mučni osećaj da je zaboravila nešto veoma važno. Setila se da ponese peškir za plažu; ispod haljine

je obukla kupaći kostim; rekla je roditeljima da mora dodatno da očisti salon gospođe Hodžkins.

Okrenula se od ogledala i odgrizla zanokticu. Nije joj bilo svojstveno da laže, zaista nije. Bila je dobra devojka, svi su to govorili – nastavnici, majke njenih drugarica, gospođa Hodžkins – ali šta je drugo mogla? Kako da objasni sve ovo ocu i majci?

Znala je pouzdano da njeni roditelji nikada nisu osetili ljubav, uprkos svim pričama o tome kako su se sreli. O, vole se oni, ali to je bezbedna staračka ljubav kakva se izražava masažom leđa i nebrojenim šoljama čaja. Ne, uzdahnula je Lorel vatreno. S pravom se može tvrditi da njeni otac i majka nikad nisu poznali drugu vrstu ljubavi, onu punu vatrometa, ubrzanog lupanja srca i – porumenela je – telesne žudnje.

Nalet toplog vetra doneo je sa sobom iz daljine zvuk smeha njene majke koji je Lorel, svesnu makar i nejasno da stoji na važnom životnom raskršću, ispunio ljubavlju. Mila mama. Nije ona kriva što joj je mladost prošla u ratu, što je imala praktično dvadeset pet godina kad je upoznala tatu i udala se za njega, što i dalje pokazuje svoju veštinu pravljenja brodića od papira kada nekoga treba razvedriti, što joj je najlepši trenutak u životu bio kada je osvojila prvu nagradu seoskog Vrtlarskog kluba, povodom čega joj je izašla slika u novinama. (I to ne samo u mesnim novinama – članak je prenela i londonska štampa u okviru velikog teksta o događajima u okolini. Širlin otac, advokat, s velikim zadovoljstvom je izrezao članak iz novina i doneo ga da im ga pokaže.) Mama se pretvarala da joj je neprijatno i kad je tata pričvrstio izrezak na novi frižider pobunila se, ali vrlo mlako, i nije ga skinula. Ne, mama se zaista ponosila svojom veoma dugačkom boranijom, i to je odlično oslikavalo ono na šta je Lorel mislila. Ispljunula je zanokticu. Na neki neopisiv način bilo je milostivije prevariti osobu koja se ponosi svojom boranijom nego je naterati da prihvati činjenicu da se svet promenio.

Lorel nije imala mnogo iskustva u laganju i obmanama. Nikolsonovi su bili vrlo bliska porodica – svi njeni drugovi govorili su o tome, i njoj u lice i, bila je sigurna, iza njenih leđa. S tačke gledišta tuđinaca, počinili su veoma sumnjiv greh – iskreno su se voleli. No u poslednje vreme nešto se promenilo. Iako se Lorel ponašala kao i ranije, bila je svesna neke neobične nove udaljenosti. Iako se namrštila kad joj je letnji povetarac prebacio vlasi kose preko obraza. Uveče, za trpezom, dok je tata zbijao svoje mile neduhovite šale, a svi se ipak smejali, osećala se kao da je napolju i gleda u kuću, kao da su ostali u železničkom vagonu i njišu se u istom onom starom porodičnom ritmu, a ona sama stoji na stanici i gleda voz kako kreće.

Razlika je samo u tome što će ona ostaviti njih, a ne obrnuto – i to uskoro. Malo je istraživala i otkrila da mora otići u Centralnu školu za govor i dramu. Šta bi njeni roditelji rekli, pitala se, kad bi im kazala da želi da ode? Njih dvoje nisu videli mnogo sveta – majka nije bila čak ni u Londonu otkako se Lorel rodila – i od same pomisli da njihova najstarija kći razmišlja da se preseli u prestonicu, a kamoli da vodi sumnjivi pozorišni život, verovatno bi dobili napad.

Mokro rublje ispod nje meškoljilo se na konopcu. Nogavice farmerki koje baka Nikolson toliko mrzi („Izgledaš jeftino, Lorel – nema ničeg goreg od devojke koja se pokazuje naokolo“) zamlatarale su jedna o drugu i uplašile kokošku s jednim krilom toliko da je zakreštala i potrčala ukrug. Lorel je spustila naočari za sunce s belim okvirom na nos i mlitavo se naslonila na zid kućice.

Problem je bio rat. Završio se pre šesnaest godina – pre čitavog njenog života – i svet je krenuo dalje. Sada je sve drugačije; gas-maskama, uniformama, karticama za snabdevanje i svemu ostalom mesto je u starom žućkastosmeđem sanduku koji njen otac drži na tavanu. To, nažalost, neki ne shvataju – naime, svi stariji od dvadeset pet.

Bili je rekao da ona neće moći da nađe reči kojima bi ih navela da shvate. Rekao je da se to zove „generacijski jaz“ i da bi se ona uzaludno trudila da objasni sebe. Kao što piše u knjizi Alana Silitoa koju on stalno nosi u džepu, odrasli ne treba da shvate svoju decu, a ako shvate, onda su u nečemu pogrešili.

Lorel, dobra devojčica odana svojim roditeljima, zaustila je da se po navici usprotivi, ali nije. Umesto toga, misli su joj odlutale prema skorašnjim večerima kada je uspevala da se iskrade od sestara, izađe u blagi suton s tranzistorom skrivenim ispod bluze i uzbuđeno se popne u kućicu na drvetu. Tamo je, sama, žurila da nađe Radio Luksemburg, legne na leđa u tami i pusti da je muzika obavije. Dok su zvuci tekli u spokojni večernji vazduh i zaogrta li prastari predeo u najnovije pesme, Lorel je koža bridela od uzvišene opijenosti pripadnošću nečemu velikom, svetskoj zaveri, tajnoj grupi, novom pokolenju ljudi koji ovo slušaju istovremeno, koji shvataju da ih život, svet, budućnost, čekaju...

Lorel je otvorila oči i sećanje je iščezlo. No ostavilo je toplinu za sobom, i Lorel se zadovoljno proteglila sledeći pogledom let vrane preko polja oblaka. Leti, ptičice, leti. Tako će i ona sama, čim završi školu. Posmatrala je pticu i dalje, zatrepatala je tek kad se vrana pretvorila u tačkicu na dalekom plavetnilu, i rekla je sebi da će, ako uspe u ovome, njeni roditelji morati da vide stvar s njene tačke gledišta i da će se budućnost jasno pružiti pred njom.

Navrle su joj pobedničke suze i spustila je pogled prema kući, ka prozoru svoje sobe, na miholjsku zvezdu koju je mama posadila nad sirotim mrtvim mačkom Konstablom, na pukotinu u cigli u kojoj je, stidela se sada te uspomene, ostavljala poruke za vile.

Vrlo nejasno se sećala predašnjeg vremena, kad je kao sasvim mala skupljala školjke u lokvi pored mora i večerala svakodnevno u prednjoj sobi bakinog primorskog pansiona, ali ta sećanja

ličila su na san. Ova seoska kuća bila je jedini dom za koji zna. Iako nije želela takvu fotelju za sebe, volela je da vidi svoje roditelje kako svake večeri sede u njihovim jednakim foteljama, svesna dok tone u san da tiho razgovaraju s druge strane tankog zida, da treba samo da pruži ruku i uznemiri neku od sestara.

Svi će joj nedostajati kad ode.

Lorel je zatreptala. Nedostajaće joj. Svest o tome bila je hitra i teška. Spustila joj se u stomak poput kamena. Sestre su uzimale njenu odeću, lomile joj ruževe za usne, grebale joj ploče, ali nedostajaće joj. Nedostajaće joj galama i vrelina, metež, svađe i neobuzdana radost. Ličile su na leglo štenaca kotrljajući se po zajedničkoj spavaćoj sobi. Zapanjivale su tuđince i to im se dopadalo. Bile su Nikolsonke, Lorel, Rouz, Ajris i Dafni; bašta kćeri, kako je tata pesnički govorio kad popije kriglu više. Strava i užas, tvrdila je baka kad dođe u goste za praznike.

Čula je sada iz daljine povike i ciku, daleke vodene zvuke leta pored potoka. Nešto u njoj se zategnulo kao povučeno užetom. Zamislila ih je kao prizor s neke drevne slike. Suknji utaknutih sa strane u gaćice, vijaju jedna drugu kroz plicak; Rouz beži u bezbednost stena i s tankim gležnjevima u vodi crta vlažnim prutićem, Ajris je mokra i besna zbog toga, a Dafni se presamitila od smeha i uvojci poput vadičepa joj podrhtavaju.

Karirano izletničko ćebe prostrto je na travnatoj zaravni, a njihova majka nedaleko odatle, u krivini potoka gde je struja najbrža, stoji u vodi do kolena i pušta svoj najnoviji papirni brodić. Tata ih gleda sa strane, zavrnutih nogavica, s cigaretom zalepljenom za donju usnu. Na licu mu je – Lorel ga sasvim jasno vidi – uobičajeni izraz blage zbunjenosti, kao da ne veruje da ga je sreća dovela upravo ovamo upravo sada.

A ono što podno očevih nogu pljuska, čiči i smeje se dok hvata mamine brodiće, to je beba. Svetlost njihovih života...

Beba. Ima ona ime, naravno, zove se Džerald, ali niko je tako ne zove. To je ime za odrasle, a on je još beba. Danas puni dve

godine, ali lice mu je još okruglo i puno jamica, oči nestašne, a tek te nožice, punačke bele nožice. Ponekad je Lorel morala da pazi da ih ne stegne prejako. Svi su se borili da mu budu ljubimci i svi su tvrdili da je pobeda njihova, ali Lorel je znala da mu se lice najviše ozari kad vidi nju.

Nezamislivo je stoga što propušta makar jedan jedini trenutak njegove rođendanske zabave. Šta to ona smeru krijući se u kućici na drvetu tako dugo, naročito kad namerava da se kasnije iskrađe s Bilijem?

Namršteno je izdržala vreli talas optužbi koji se brzo ohladio u odluku. Nadoknadiće sve: sići će s drveta, doneće rođendanski nož iz kuhinje i odneće ga pravo na potok. Biće uzorna kći, savršena najstarija sestra. Ako obavi taj zadatak pre nego što na njenom ručnom satu prođe deset minuta, dodaće sebi nagradne poene na zamišljenu tablu koju je uvek nosila u glavi. Topli povetarac pomilovao joj je boso preplanulo stopalo kad je brzo stala na gornju prečku lestvi.

Kasnije se Lorel pitala da li bi se sve završilo drugačije da je bila malo sporija, da li se možda čitav taj užas mogao izbeći da je više pazila. No nije pazila, i užas se dogodio. Žurila je i zbog toga će uvek na neki način kriviti sebe za ono što se dogodilo. Međutim, u to vreme nije mogla drugačije. Koliko god da je ranije žudela za samoćom, toliko ju je sada potreba da stigne u središte događanja gonila napred.

Ovo joj se često dešavalo u poslednje vreme. Bila je kao vetrokaz na krovu Zelenih polja, osećanja su joj se okretala s jedne na drugu stranu po volji mušičavih vetrova. To je bilo čudno, ponekad i zastrašujuće, ali i na neki način uzbudljivo, kao truc-kava vožnja uz obalu.

U ovom slučaju bilo je i bolno. U očajničkoj žurbi da stigne na obalu potoka, zakačila je kolenom drveni pod kućice. Ogrebotina ju je zbolela pa se trgnula, spustila pogled i videla potočić sveže krvi, iznenađujuće crvene. Umesto da nastavi ka tlu, popela se nazad u kućicu da pogleda ranu.

Još je sedela tamo, gledala svoje koleno kako plače, proklinjala svoju žurbu, pitala se hoće li Bili opaziti veliku ružnu ogrebotinu i kako bi mogla da je prikrije, kad je čula nešto iz pravca šumarka. Zvuk šuškanja, prirodan, ali nekako drugačiji od ostalih popodnevnih zvukova, dovoljno različit da joj privuče pažnju. Pogledala je kroz prozor kućice i videla Barnabija kako nezgrapno trči kroz visoku travu, a svilenkaste uši mu lepršaju kao somotska krila. Njena majka nije mnogo zaostajala za psom, koračala je po livadi prema bašti u svojoj letnjoj haljini sašivenoj kod kuće. Beba joj je udobno počivala na boku, golih nogu zbog letnje vrućine.

Iako su bili još daleko, zahvaljujući nekoj neobičnoj struji vetra Lorel je sasvim jasno čula pesmicu koju je njena majka pevala. Tu pesmicu je pevala svima njima, a beba se smejala od zadovoljstva i vikala: „Još! Još!“ (iako je to zvučalo kao: „Jos! Jos!“) dok mu je majka prevlačila prstima po stomaćiću da ga zagolica ispod brade. Toliko su se usredsredili jedno na drugo, njihova pojava na suncem okupanoj livadi bila je toliko idilična, da se Lorel lomila između radosti što posmatra njihov odnos i zavisti što u njemu ne učestvuje.

Kad je majka povukla rezu na kapiji i krenula u kuću, Lorel je pokunjeno shvatila da je majka sama pošla po nož za tortu.

Na svakom koraku prilika za iskupljenje je propadala. Ozlovoljila se, i ta zlovolja ju je sprečila da pozove majku ili da siđe i prikovala je za pod kućice na drvetu. Sedela je tu i mračno besnela, što je bilo čudnovato prijatno, a majka je stigla do kuće i ušla.

Jedan hula-hop nečujno je pao na tlo, a Lorel je ovo shvatila kao čin solidarnosti. Odlučila je da ostane tu gde jeste, da

im nedostaje još malo, da siđe do potoka kad njoj bude odgovaralo. Do tada će ponovo čitati *Rođendansku proslavu* i zamišljati budućnost daleko odavde, život u kom je lepa, prefinjena, odrasla i bez ožiljaka.

Kad se tek pojavio, čovek je bio jedva nešto više od nejasne mrlje na horizontu, dole na samom kraju prilazne staze. Lorel nikad nije shvatila šta ju je tada navelo da podigne pogled. Kad je prvi put ugledala čoveka kako ide ka zadnjoj strani kuće, Lorel je na jedan strašni trenutak pomislila da je to Bili poranio po nju. Tek kad se obris razbistrio i kad je shvatila da ovaj čovek nije obučen kako treba – bio je u tamnim pantalonama i košulji, a na glavi je nosio crni šešir staromodnog oboda – dozvolila je sebi da izdahne.

Odmah za olakšanjem naišla je radoznalost. Posetioци su im retko dolazili, još ređe pešice, mada se nejasno sećanje pojavilo u njenoj glavi dok je gledala čoveka kako prilazi bliže, nekakav neobičan osećaj da ga je već videla, mada i pored sveg truda nije mogla da se priseti gde i kada. Zaboravila je na svoju zlovolju i uživajući u skrivenosti prepustila se posmatranju.

Naslonila se laktovima na okvir i spustila bradu na šake. Čovek je bio sredovećan, ali nije rdavo izgledao, a držao se samouvereno ili kao da ima neki cilj. Nije nikuda žurio. Lorel ga nije prepoznala, nije bio neki oćev poznanik ni radnik na imanju. Naravno, postojala je mogućnost da je to neki zalutali putnik koji želi da pita za put, ali teško da bi stigao do njihove kuće, onako povučene od puta. Možda je Ciganin ili skitnica? Neki od onih ljudi koji povremeno prođu, siromašni i zahvalni na svakom poslu koji tata može da im ponudi. A možda je to – Lorel se uzbudila od strašne pomisli – onaj čovek o kom je čitala u mesnim novinama, onaj o kom odrasli govore uznemireno

i napeto, onaj koji uznemirava izletnike i plaši žene koje šetaju same iza skrivenih okuke nizvodno?

Lorel se stresla, na trenutak uplašena, a onda je zevnula. Ovaj čovek nije zlikovac; sada je videla da nosi kožnu torbu. To je trgovački putnik i došao je da javi njenoj majci da je izašla nova enciklopedija bez koje ne može da se živi.

I tako je Lorel skrenula pogled.

Posle nekoliko minuta, ne mnogo, čula je Barnabijevo režanje ispod drveta. Dotrčala je do prozora, provirila preko simsa i videla španijela kako ukočeno stoji nasred staze od cigle. Okrenut prema prilaznoj stazi gledao je došljaka – sada mnogo bližeg – kako pokušava da otvori gvozdeni baštensku kapiju.

„Dosta, Barnabi“, doviknula je majka iz kuće. „Brzo ćemo.“ Izašla je iz mračnog hodnika, zastala na vratima da šapne nešto bebi u uho, poljubi je u punački obrašćić i izazove je da se zakikoće.

Iza kuće je kapija pored kokošinjca škripnula – te šarke stalno treba podmazivati – a pas je ponovo zarežao. Krzno mu se nakostrešilo duž kičme.

„Dosta, Barnabi“, rekla je mama. „Šta te je spopalo?“

Čovek se pojavio iza ugla i ona ga opazila krajičkom oka. Osmeh joj je nestao s lica.

„Zdravo“, rekao je došljak i zastao da pritisne maramicu o slepoočnice. „Baš lepo vreme.“

Dečaćiću se lice razvuklo od radosti što je neko došao, pa je pružio punačke ručice i otvarao i zatvarao šake u oduševljenom pozdravu. Tom pozivu niko ne bi mogao da odoli, pa je došljak vratio maramicu u džep, prišao bliže i lako podigao glavu kao da će miropomazati mališana.

Majka se pomakla zapanjujuće brzo. Sklonila je bebu i spustila je grubo na tlo iza sebe. Momčiću se pod bosim nogama

našao šljunak, i to je bio prejak udarac za dete naviknuto samo na ljubav i nežnost. Pokunjen, zaplakao je.

Lorel se srce kidalo, ali ostala je skamenjena, nesposobna da se makne. Koža joj se naježila na vratu. Gledala je na majčinom licu izraz kakav nikad nije videla. Strah, shvatila je. Mama se plaši.

To je smesta uticalo na Lorel. Sigurnost koju je osećala od rođenja pretvorila se u dim i iščezla, a na njeno mesto uvlačila se ledena uznemirenost.

„Zdravo, Doroti“, rekao je došljak. „Dugo se nismo videli.“ Zna mamino ime. Taj čovek nije tuđin.

Ponovo je progovorio, suviše tiho da ga Lorel čuje, a majka je lako klimnula glavom. Slušala je dalje, glave nagnute u stranu. Podigla je lice ka suncu i sklopila oči, samo na trenutak.

Ostalo se odigralo veoma brzo.

Lorel će zauvek pamtit sliveni srebrni blesak. Odsjaj sunca na metalnoj oštreci, kratkotrajnu lepotu tog trenutka.

Onda se nož spustio, taj posebni nož, i zario se duboko čoveku u grudi. Vreme je usporilo; pojurilo je. Čovek je kriknuo, a lice mu se zgrčilo od iznenađenja, bola i užasa. Lorel je posmatrala kako mu se ruke hvataju za koštanu dršku noža, tamo gde mu je krv natapala košulju, gledala ga je kako pada, a topli povetarac kotrlja mu šešir po prašini.

Pas je izbezumljeno lajao, beba je plakala na tlu, sjajnog crvenog lica, kao da joj se srdašce cepa, ali Lorel je sve to čula prigušeno, kroz šljapkavi galop sopstvene krvi, kroz sopstveni iskidani hrapavi dah.

Mašina na nožu se razvezala, kraj trake pao je na kamenje po ivici baštenske leje. To je bilo poslednje što je Lorel videla pre nego što joj se vidno polje ispunilo sićušnim treperavim zvezdama, a onda pocrnelo.

2

Safok, 2011.

U Safoku je padala kiša. U sećanjima iz njenog detinjstva kiše nikad nije bilo. Bolnica se nalazila na drugom kraju grada i automobil je polako išao lokvama išaranom Glavnom ulicom pre nego što je skrenuo na prilazni put i stao na vrhu kružne staze. Lorel je izvadila pudrijeru i otvorila je da se pogleda u ogledalo. Gurnula je kožu jednog obraza uvis i mirno gledala kako se bore skupljaju, a onda padaju kad je pustila obraz. Ponovila je to i na drugoj strani. Ljudi su voleli njene bore. To su joj govorili agenti, direktori kastinga razneživali su se nad njima, šminkeri su im gugutali razmahujući četkicama i svojom zapanjujućom mladošću. Jedan od onih internetskih listova pre nekoliko meseci sproveo je anketu i pozvao čitaoce da glasaju za „Omiljeno lice nacije“. Lorel je završila druga. Njene bore, rečeno je, ulivaju ljudima osećaj sigurnosti.

Što je vrlo dobro za njih. Lorel se zbog bora osećala starom.

I *jesam* stara, pomislila je zatvarajući pudrijeru. I to ne stara u smislu gospođe Robinson. Prošlo je dvadeset pet godina otkako je igrala u *Diplomcu* u Nacionalnom pozorištu. Kako se to desilo? Neko je ubrzao prokleti časovnik dok nije gledala, eto kako.

Vozač joj je otvorio vrata i izveo je pod zaštitom velikog crnog kišobrana.

„Hvala ti, Mark“, rekla je kad su stigli pod nadstrešnicu. „Imaš li adresu na koju ćeš doći po mene u petak?“

On je spustio njenu torbu i istresao kišobran. „Seoska kuća na drugom kraju grada, uski put, prilazna staza na samom kraju. Da li vam i dalje odgovara dva po podne?“

Potvrdila je, a on joj je klimnuo glavom i pohitao po kiši do vozačkih vrata. Kola su krenula i ona ih je gledala kako odlaze, žudeći odjednom za toplinom i prijatnom dosadom duge besciljne vožnje mokrim auto-putem. Želela je zapravo da ode bilo kuda, samo da ne bude ovde.

Pogledala je ulazna vrata, ali nije ušla, nego je izvadila cigarete, zapalila jednu i uvlačila dimove s ne baš dostojanstvenim uživanjem. Provela je stravičnu noć. Sanjala je iskidano o majci, o ovoj bolnici, o svojim sestrama kad su bile male i o Džeriju kao dečaku. Mali srdačni dečak drži limenu svemirsku raketu koju je sam napravio i govori joj da će jednog dana izmisliti vremensku kapsulu i upotrebiti je da se vrati kroz vreme i sve popravi. Šta, upitala ga je u snu. Pa, sve što je ikada krenulo naopako, naravno. Ona može da pođe s njim ako želi.

Želela je.

Bolnička vrata su zašuštala i otvorila se i izašle su dve medicinske sestre. Jedna je pogledala Lorel, prepoznala je i razrogačila oči. Lorel joj je neodređeno klimnula glavom i bacila cigaretu, a sestra se nagnula da šapne nešto prijateljici.

Rouz je čekala u nizu sedišta u predvorju i Lorel ju je na delić sekunde pogledala kao nekog nepoznatog. Bila se umotala u purpurni kukičani šal uhvaćen na grudima ružičastom mašnom, a neobuzdanu kosu, sada srebrnu, uplela je u labavu pletenicu

prebačenu preko jednog ramena. Lorel je osetila ubod gotovo neizdržive ljubavi kad je primetila da je njena sestra pletenicu pričvrstila plastičnom kopčom sa kese za hleb. „Rouzi“, rekla je skrivajući osećanja iza bučne razdraganosti i mrzeći pomalo sebe zbog toga. „Gospode, kao da su vekovi prošli. Mimosilazimo se kao brodovi u noći.“

Zagrlile su se i Lorel je zapanjio miris lavande; bio joj je poznat, ali je nekako odudarao. Taj miris je pripadao letnjim popodnevim u najboljoj sobi pansiona *Morsko plavetnilo* bake Nikolson, a ne njenoj sestri.

„Tako mi je drago što si došla“, odvrtila je Rouz stežući sestrine ruke, a onda ju je pvela hodnikom.

„Naravno da sam došla.“

„Naravno.“

„Stigla bih ja i ranije, ali imala sam intervju.“

„Znam.“

„I ostala bih duže da nemam probu. Snimanje filma počinje za dve nedelje.“

„Znam.“ Rouz je čvršće stegla Lorelinu ruku kao da naglašava svoje reči. „Mama bi se radovala i da si samo svratila. Toliko se ponosi tobom, Lol. Svi se ponosimo tobom.“

Pohvale porodice uvek su zabrinjavajuće, pa se Lorel oglasila na ovu. „Ostali?“

„Nisu još stigli. Ajris se zaglavila u saobraćaju, a Dafni stiže po podne. Otići će s aerodroma pravo u kuću. Javiće se usput.“

„A Džeri? Kad on treba da stigne?“

Ovo je bila šala, pa je čak i Rouz, fina Nikolsonka koja po pravilu nikoga nije zadirkivala, morala da se zakikoće. Njihov brat je umeo da sastavlja kosmičke kalendare kako bi izračunao položaje udaljenih galaksija, ali zbunio bi se kad ga neko upita kad će otprilike doći.

Zašle su za ugao i našle sobu s natpisom *Doroti Nikolson*. Rouz se uhvatila za kvaku i zastala. „Moram da te upozorim, Lol“, rekla

je. „Mama je dosta propala otkako si je poslednji put videla. Ponekad je dobro, ponekad nije. U jednom trenutku je ona stara, a već sledećeg...“ Usne su joj zadrhtale i stegnula je dugu nisku perli. Nastavila je tišim glasom. „Ona se gubi, Lol, ponekad se uzrujava, govori o nečemu iz prošlosti što ne razumem sasvim – sestre kažu da to ne znači ništa, da se to često dešava kad ljudi... kad su u fazi u kojoj je mama. Sestre joj daju tablete koje je smiruju, ali je od njih i ošamućena. Ne bih mnogo očekivala danas.“

Lorel klimnu glavom. Lekar joj je rekao to isto kad je telefonirala prošle sedmice da se raspita. Upotrebio je niz zamornih uvijenih izraza – *odavno okončana trka, trenutak za odgovor na poslednji poziv, dugi san* – a ton mu je bio tako sladunjav da Lorel nije izdržala. „Doktore, želite li da kažete da moja majka umire?“ Upitala ga je ovo kraljevskim tonom, namerno, samo da bi ga čula kako zamuckuje. Zadovoljstvo je bilo slatko ali kratko, trajalo je samo do odgovora.

Da.

Najveći izdajnik među rečima.

Rouz je otvorila vrata – „Mama, vidi koga sam ti dovela!“ – a Lorel je shvatila da zadržava dah.

Lorel se nekada u detinjstvu plašila. Bojala se mraka, zombija, čudnih ljudi koji vrebaju iza ugla da ugrabe devojčice i nanesu im neizreciva zla, kako ju je upozoravala baka Nikolson. (Kakva zla? Ne-iz-reciva. Uvek istim rečima, a pretnja je bila još strašnija zbog odsustva pojedinosti, zbog nejasnih nagoveštaja o duvanu, znoju i vlasima na neobičnim mestima.) Baka je bila toliko ubedljiva da je Lorel znala da je samo pitanje vremena kada će je sudbina pronaći i opako se poigrati s njom.

Ponekad su se njeni najveći strahovi sabijali u loptu, pa se budila usred noći i vrištala jer je zombi iz plakara gleda kroz

ključaonicu i sprema se da počne sa svojim užasnim zlodelima. „Smiri se, ptičice moja“, tešila ju je majka. „To je samo san. Moraš da naučiš da razlikuješ stvarnost i maštu. To nije uvek lako – meni je trebalo mnogo vremena da shvatim šta je šta. Previše vremena.“ A onda bi legla pored Lorel i rekla: „Da ti ispričam priču o devojčici koja je pobegla od kuće da se priključi cirkusu?“

Bilo je teško poverovati da je žena čija je snažna ličnost rasterivala sve noćne strahove isto ovo bledo stvorenje pod bolničkim čaršavima. Lorel je mislila da se pripremila. Nekoliko prijatelja već joj je umrlo, znala je kako smrt izgleda kad dođe, dobila je nagradu BAFTA za ulogu žene u poslednjem stadijumu raka. No ovo je bilo drugačije. Ovo je bila mama. Poželela je da se okrene i pobegne.

Nije utekla. Rouz ju je, stojeći uz policu za knjige, ohrabrila klimnuvši glavom, a Lorel se zaogrнула ulogom poslušne kćeri u poseti. Brzo je prišla majci i uzela njenu krhku ruku. „Zdravo“, rekla je. „Zdravo, voljena moja.“

Majčini kapci su zatreperili, a onda ih je ponovo spustila. Tiho je uzdisala i izdisala dok ju je Lorel ljubila u oba obraza suva i glatka kao papir.

„Donela sam ti nešto. Nisam mogla da čekam do sutra.“ Spustila je stvari i iz tašne izvadila paketić. Zastala je na trenutak reda radi, a onda odmotala poklon. „To je četka za kosu“, rekla je okrećući srebrnu četku. „Ima najmekše dlake – od divljeg vepra, mislim. Našla sam je u antikvarnici u Najtsbridžu. Dala sam da se ugraviraju tvoji inicijali – vidiš, ovde? Hoćeš li da ti očetkam kosu?“

Odgovor zapravo nije očekivala, a nije ga ni dobila. Lako je prešla četkom kroz oreol finih vlasi na majčinom jastuku; ta kosa je nekad bila gusta, najtamnije smeđe boje, a sada je nestajala. „Eto“, rekla je i spustila četku na ormarić tako da svetlost padne na otmeno slovo D. „Eto tako.“

Rouz je sigurno bila zadovoljna, pošto joj je pružila album koji je uzela s police i pokretima objasnila da ide u hodnik da spravi čaj.

Svako je u porodici imao svoju ulogu; ono je bila Rouzina, a ovo njena. Lorel se spustila u stolicu anatomskeg izgleda pored majčinog uzglavlja i pažljivo otvorila staru knjigu. Prva fotografija bila je crno-bela, izbledela, išarana brojnim smeđim mrljama. Ispod mrlja snimak je ovekovečio devojkicu s maramom na glavi koju je neko u nečemu prekinuo. Podigavši pogled s onoga što je radila, digla je ruku kao da tera fotografa. Lako se smejala, istovremeno ozlojeđena i razdragana, izgovarajući neke zaboravljene reči. Rekla je neku šalu, oduvek je mislila Lorel, dosetku na račun osobe iza aparata, verovatno nekog od brojnih bakinih davnašnjih gostiju, nekog trgovačkog putnika, usamljenika na letovanju, tihog birokrate izglancanih cipela koji je rat presedeo zaštićen od regrutacije. Liniju mirnog mora iza devojkice lako je video svako ko je znao da je more tamo.

Lorel je podigla album iznad majčinog nepomičnog tela i počela. „Evo tebe, mama, u pansionu bake Nikolson. Godina je četrdeset četvrta i rat se bliži kraju. Sin gospođe Nikolson još nije došao, ali doći će. Kroz manje od mesec dana ona će te poslati u grad s kartama za snabdevanje, a kad se vratiš s namirnicama, neki vojnik će sedeti za kuhinjskim stolom. Nisi ga poznavala, ali si ga prepoznala s uramljene fotografije s kamina. Uživao je stariji nego na fotografiji, i tužniji, ali obučan je isto, u uniformu, i smeši ti se, a ti odmah shvataš da je on taj kog si čekala.“

Lorel okreće stranu i palcem ravna ugao požutelog plastičnog zaštitnog lista koji od starosti pucketa. „Udala si se u haljini koju si sama sašila od čipkane zavese gostinske sobe na spratu, a prethodno su primorala baku Nikolson da je žrtvuje. Svaka čast, mama, sigurno si se namučila da je ubediš. Svi znamo šta je baka mislila o zavesama i ukrasima. Prethodne noći naišla je oluja i brinula si da će kiša padati i na dan tvog

venčanja. No kiše nije bilo. Sunce je izgrejalo, vetar je oduvao oblake i svi su govorili da je to dobar znak. Ipak, i sama si se obezbedila: gospodin Hač, dimničar, stoji u dnu crkvenih stepenica za sreću. Rado se odazvao – tata mu je platio dovoljno da kupi nove cipele najstarijem sinu.“

Lorel poslednjih meseci nije bila sigurna da je majka sluša, mada su ljubaznije medicinske sestre govorile da nema razloga da misli drugačije, a ponekad je, listajući album, dozvoljavala sebi da malo izmišlja – ništa veliko, samo kad je sopstvena mašta odvede s glavne priče na sporednu. Ajris se to nije dopadalo, govorila je da je majci njena priča važna i da Lorel nema prava da je ulepšava, ali lekar je samo slegnuo ramenima kad je čuo za Loreline ispade i rekao je da je sam govor važniji od onoga što se govori. Onda se okrenuo Lorel i namignuo: „Gospođice Nikolson, od vas se baš i ne može očekivati da se držite istine.“

Iako je lekar stao na njenu stranu, Lorel se nije dopalo ovo nametnuto savezništvo. Pomislila je da naglasi razliku između nastupa na pozornici i obmane u stvarnom životu, da kaže drskom lekaru previše crne kose i previše belih zuba da je istina važna u oba slučaja, ali znala je da ne treba da o filozofiji raspravlja sa čovekom koji u džepu na grudima nosi olovku u obliku palice za golf.

Okrenula je sledeću stranu i našla, kao i uvek, niz sopstvenih snimaka iz najranijeg detinjstva. Glatko je prepričala svoje prve godine – beba Lorel spava u kolevci uz zid islikan zvezdama i vilama, natmureno trepće u majčinom naručju, malo veća i punačkija gega se kroz plićak – a onda je stigla do tačke na kojoj prestaju recitacije i počinju sećanja. Okrenula je list i oslobodila galamu i smeh ostalih. Da li su njena sećanja slučajno tako snažno povezana s dolaskom tih sestara jedne za drugom: prevrću se po visokoj travi, mašu kroz prozor kućice na drvetu, stoje poređane pred njihovom kućom – njihovim domom – čiste i doterane, udešene i sređene za neki zaboravljeni izlet?

Kad su joj se rodile sestre, Lorel više nije imala ružne snove. Odnosno, snovi su joj se izmenili. Više nije sanjala zombije, čudovišta i čudnovate ljude koji danju žive u plakaru. Umesto njih počela je da sanja da nailazi plimni talas, da nastaje kraj sveta, da izbija novi rat, i da ona sama mora da zaštititi mlađu decu. Možda je najjasnije pamtila iz detinjstva majčine reči: *Brini se o sestrama. Ti si najstarija, pazi na njih*. Lorel tada nije palo na pamet da majka možda govori na osnovu sopstvenog iskustva, da je temelj tog upozorenja desetinama godina star bol za mlađim bratom kog je ubila bomba u Drugom svetskom ratu. Deca umeju da budu tako obuzeta sobom, naročito srećna deca, a deca Nikolsonovih bila su najsrećnija.

„Evo nas za Uskrs. Ovo je Dafni u dečjoj stolici, što znači da je ovo Uskrs pedeset šeste. Da, tako je. Vidi – Rouz je ruka u gipsu, ovog puta leva ruka. Ajris glumi kozu, kezi se u pozadini, ali neće još dugo. Sećaš li se? Tog popodneva opustošila je frižider i oglodala sve rakove koje je tata doneo prethodnog dana s pecanja.“ Lorel je jedino tada videla oca istinski razjarenog. Isteturao je iz sobe posle popodnevnog dremeža, lako crven od sunca, i pozeleo malo svežih rakova, a u frižideru je našao samo prazne ljuske. Još je u mislima videla Ajris kako se krije iza kauča – jedino tu tata nije mogao da je dohvati preteći joj batinama (pretnja je bila prazna, ali zbog toga ništa manje strašna) i odbija da izađe. Samo je preklinjala svakoga ko ju je slušao da se sažali i, molim lepo, doda joj knjigu *Pipi Duga Čarapa*. Ova uspomena ispunila je Lorel toplinom. Zaboravila je koliko je Ajris umela da bude zabavna kad nije bila zauzeta durenjem.

Nešto je ispalo iz albuma i Lorel se sagnula da to podigne. Bila je to fotografija koju nikada pre nije videla, staromodni crno-beli snimak dve devojke koje se drže podruku. Smejale su se unutar bele ivice, u sobi s nizom zastavica iznad glave, obasjane sunčevim svetlom kroz neki nevidljivi prozor. Okrenula